

VAVO

HAVO
Examenreglement
en
Programma van
Toetsing en Afsluiting

2025 – 2026

17 juni 2025
vastgesteld door examencommissie VAVO

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Samenstelling commissies	5
Data Centraal Examen HAVO 2026	8
Examenreglement havo	9
Inleiding	10
Algemene bepalingen	10
Artikel 1 De examencommissie	10
Artikel 1.1 Taken en bevoegdheden van de examencommissie	10
Artikel 1.2 Benoeming en samenstelling van de examencommissie	10
Artikel 2 Regeling van het eindexamen	11
Artikel 3 Afwijkende of passende wijze van examinering	11
Artikel 4 Onregelmatigheden	12
Artikel 4.1 Algemeen en maatregelen	12
Artikel 4.2 Beroepsprocedure	13
Artikel 5 Klachten ten aanzien van het examen	13
Artikel 6 Slotbepalingen	13
Het schoolexamen	13
Artikel 7 Aanvang en einde van het Schoolexamen	13
Artikel 8 Leerstof en beoordeling van het Schoolexamen	13
Artikel 9 Schriftelijke en mondelinge examens	13
Artikel 10 Afname van (schriftelijke) examens	13
Artikel 11 Afname van mondelinge examens	14
Artikel 12 Werkstukken en praktische opdrachten	14
Artikel 13 Verhinderung Schoolexamen	14
Artikel 14 Inhalen en herkansen Schoolexamen	14
Artikel 14.0 Algemeen	14
Artikel 14.1 Inhalen	14
Artikel 14.2 Herkansen	15
Artikel 15 Normering en cijfers van het Schoolexamen	15
Artikel 16 Bewaren en inzage van het schoolexamenwerk	15
Het Centraal Examen	16
Artikel 17 Algemeen	16
Artikel 18 Instructie aan kandidaten	16
Artikel 19 Afname van Centraal Examen	16
Artikel 20 Verhinderung en inhalen Centraal Examen	17
Artikel 21 Normering en vaststellen cijfers van het Centraal Examen	17
Artikel 22 Slaag-zakregeling	17
Artikel 23 Herkansing Centraal Examen	18
Artikel 24 Definitieve uitslag eindexamen	18
Artikel 25 Diploma, cijferlijst en certificaten	18
Artikel 26 Bewaren en inzage van het Centraal Examenwerk	19
Vrijstellingen	20
A Wettelijke regeling	21
B Regeling vrijstellingen van (onderdelen van) vakken havo	21
Programma van toetsing en afsluiting	23

De school stelt zich niet verantwoordelijk voor mededelingen over zaken betreffende schoolexamen en Centraal Examen, gedaan door andere personen dan de leden van de examencommissie VAVO.

Iedere belanghebbende wordt met klem aangeraden uitsluitend informatie in te winnen bij de leden van de genoemde examencommissie.

Voorwoord

Aan de eindexamenkandidaten havo,

Hierbij ontvang je het examenreglement en het programma van toetsing en afsluiting (PTA). De regels voor het verloop van het schoolexamen (SE) en het centraal examen (CE) zijn in dit boekje opgenomen. Bij de informatie over de organisatie van het schoolexamen is onder andere de inhaal- en herkansingsregeling van belang. En voor het centraal examen betreft dit natuurlijk de geldende slaag-/zakregeling. Daarnaast staat er een toelichting bij de PTA's van de verschillende vakken beschreven.

In dit boekje word je zo uitgebreid mogelijk geïnformeerd over het eindexamen en het schoolexamen in het schooljaar 2025-2026. Wij verzoeken je de gegevens in dit boekje nauwkeurig te bestuderen.

We wensen je een succesvol jaar toe!

Namens VAVO/Dulon College,

mevrouw L. Kopinga,
secretaris eindexamens

Samenstelling commissies

Examencommissie VAVO

Voorzitter:	dhr. K. Mc Taggart
Secretaris (aangewezen door de directeur):	mevr. L. Kopinga
Lid:	mevr. J. Tak

Contact: Dulon College
t.a.v. examencommissie VAVO
Postbus 82
6710 BB Ede

of digitaal via examensvavo@duloncollege.nl

Commissie van Beroep

Het VAVO valt onder de Commissie van beroep voor de examens Gelderland Noordwest (conform het reglement commissie van beroep voor de examens Gelderland Noordwest, vastgesteld op 1 oktober 2023, als bedoeld in artikel 7.5.3 en artikel 8.1.7a van de Wet educatie en beroepsonderwijs).

Contact:
ROC A12 t.a.v. de Commissie van beroep voor de examens
Postbus 82
6710 BB Ede

of digitaal via klachtengeschillen@cog.nl o.v.v. Commissie van beroep voor de examens.

Belangrijke data

Schoolexamens

Toetsweek 1 (SE1)	: week 45 - maandag 3 november t/m vrijdag 7 november 2025
Toetsweek 2 (SE2)	: week 03 - maandag 12 januari t/m vrijdag 16 januari 2026
Kijk- en luistertoetsen	: week 04/05 - maandag 19 januari t/m maandag 26 januari 2026
Toetsweek 3 (SE3)	: week 12 - maandag 16 maart t/m vrijdag 20 maart 2026

Periode 1 – week 47 en 48 (uitsluitend inhalen)

maandag 17 november 2025	16.00 - 17.30 uur	Nederlands, natuurkunde, nask1
donderdag 24 november 2025	16.00 - 17.30 uur	geschiedenis, maatschappijleer
maandag 24 november 2025	16.00 - 17.30 uur	wiskunde, MAW, Frans
		economie, Duits, aardrijkskunde
		Engels, scheikunde
		biologie, MAK, bedrijfseconomie

Periode 2 – week 5 en 6 (uitsluitend inhalen)

maandag 26 januari 2026	16.00 - 17.30 uur	Nederlands, natuurkunde, nask1
donderdag 29 januari 2026	16.00 - 17.30 uur	geschiedenis, maatschappijleer
maandag 2 februari 2026	16.00 - 17.30 uur	wiskunde, MAW, Frans
		economie, Duits, aardrijkskunde
		Engels, scheikunde
		biologie, MAK, bedrijfseconomie
donderdag 2 april 2026	n.t.b.	inhalen/herkansen kijk- en luistertoetsen

Periode 3 – week 15

(inhalen periode 3 én herkansen gehele schooljaar; inschrijven uiterlijk woensdag 1 april 2026 12.00 uur)

dinsdag 7 april 2026	8.30 – 18.00 uur	economie, biologie
woensdag 8 april 2026	8.30 – 18.00 uur	MAW, MAK, wiskunde
donderdag 9 april 2026	8.30 - 18.00 uur	Engels, geschiedenis, maatschappijleer,
		Nederlands, scheikunde, nask1
		Duits, Frans, bedrijfseconomie, aardrijkskunde,
		natuurkunde

Herkansen: inschrijven door een e-mail te sturen naar examensvavo@duloncollege.nl o.v.v. het vak en de toetscode (zie PTA en/of toetsrooster).

Een ingehaalde toets kan niet herkanst worden.

donderdag 9 april = einde SE 2025 - 2026 daarna geen inhalen of herkansen meer mogelijk
--

Ondertekenen overzicht (eind)cijfers Schoolexamen: dinsdag 14 en woensdag 15 april 2026

De kandidaat dient hiervoor fysiek naar school te komen en tekent voor ontvangst van de overzichten en beoordelingen.

Centraal Examen

1^e tijdvak: vrijdag 8 t/m dinsdag 26 mei 2026

2e tijdvak: dinsdag 16 t/m dinsdag 23 juni 2026

Uitslag Centraal Examen

1^e tijdvak: donderdag 11 juni 2026

2^e tijdvak: dinsdag 30 juni 2026

Diploma-uitreiking

Donderdag 9 juli 2026 (onder voorbehoud)

Data Centraal Examen HAVO 2026

Eerste tijdvak

Vak	Dag	Tijd
Nederlands	vrijdag 8 mei	13:30 – 16:30 uur
economie	maandag 11 mei	13:30 – 16:30 uur
geschiedenis	dinsdag 12 mei	09:00 – 12:00 uur
scheikunde	dinsdag 12 mei	13:30 – 16:30 uur
Frans	woensdag 13 mei	13:30 – 16:00 uur
MAW	maandag 18 mei	09:00 – 12:00 uur
Engels	maandag 18 mei	13:30 – 16:00 uur
wiskunde A, B	dinsdag 19 mei	13:30 – 16:30 uur
Duits	woensdag 20 mei	09:00 – 11.30 uur
biologie	woensdag 20 mei	13:30 – 16:30 uur
aardrijkskunde	donderdag 21 mei	13:30 – 16:30 uur
bedrijfseconomie	vrijdag 22 mei	13:30 – 16:30 uur
natuurkunde	dinsdag 26 mei	13:30 – 16:30 uur

Tweede tijdvak

Vanaf dinsdag 16 juni 2026.

In maart 2026 wordt bekendgemaakt welke vakken op welke datum afgenomen worden.

Derde tijdvak

In augustus 2026.

Alleen voor inhalen en herkansen door leerlingen die in de eerste twee tijdvakken door ziekte of overmacht verhinderd waren.

Examenreglement havo

Inleiding

Om voor een havodiploma of havo certificaten in aanmerking te komen, heeft de kandidaat de mogelijkheid te kiezen uit 4 profielen:

- Cultuur en maatschappij (C&M);
- Economie en maatschappij (E&M);
- Natuur en gezondheid (N&G);
- Natuur en techniek (N&T).

Het eindexamen omvat:

- a het gemeenschappelijk deel met in ieder geval de vakken Nederlands, Engels en maatschappijleer;
- b 4 vakken behorende bij het profieldeel;
- c het vrije deel (minimaal 1 examenvak met een omvang van ten minste 320 studielasturen);
- d het profielwerkstuk;
- e de rekentoets 3F (uitsluitend voor kandidaten met een profiel zonder wiskunde)

Het eindexamen kent voor de meeste vakken een schoolexamen (SE) en een centraal examen (CE) en voor sommige vakken alleen een schoolexamen. Het profielwerkstuk maakt ook deel uit van het schoolexamen. Deelname aan de geplande toetsen is verplicht. Voorwaarde voor toelating tot het CE is het afgerond hebben van alle onderdelen van het SE in het betreffende vak.

Algemene bepalingen

Artikel 1 De examencommissie

Artikel 1.1 Taken en bevoegdheden van de examencommissie

1. De examencommissie heeft voor de borging van de kwaliteit van de schoolexaminering de volgende taken en bevoegdheden:
 - a. het opstellen van een voorstel voor een examenreglement als bedoeld in artikel 2.60 voor het bevoegd gezag;
 - b. het jaarlijks opstellen van een voorstel voor een programma van toetsing en afsluiting als bedoeld in artikel 2.60a voor het bevoegd gezag;
 - c. het borgen van het afsluitend karakter en de kwaliteit van het schoolexamen;
 - d. het vaststellen van richtlijnen en aanwijzingen om te komen tot een beoordeling van het schoolexamen; en
 - e. overige door het bevoegd gezag aan de commissie opgedragen taken en bevoegdheden.
2. De examencommissie stelt regels vast over de uitvoering van de taken en bevoegdheden, bedoeld in het eerste lid, en de maatregelen die zij in dat verband kan nemen.
3. Indien een kandidaat bij de examencommissie een verzoek of klacht indient waarbij een lid van de examencommissie is betrokken, neemt het betrokken lid geen deel aan de behandeling van het verzoek of de klacht.
4. De examencommissie stelt jaarlijks een verslag op over haar bevindingen bij het borgen van de kwaliteit van de schoolexaminering en verstrekt dit verslag aan het bevoegd gezag.

Artikel 1.2 Benoeming en samenstelling van de examencommissie

1. Het bevoegd gezag stelt een examencommissie in voor elke door de school verzorgde schoolsoort of groep(en) van schoolsoorten.
2. Het bevoegd gezag draagt er mede door de samenstelling van de examencommissie zorg voor dat het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie voldoende wordt gewaarborgd.

3. Ten minste één lid van de examencommissie is als docent verbonden aan de schoolsoort of groep van schoolsoorten waarvoor de examencommissie is ingesteld.
4. Leden van het bevoegd gezag worden niet benoemd tot lid van de examencommissie.

Artikel 2 Regeling van het eindexamen

Jaarlijks vóór 1 oktober worden het PTA en het examenreglement vastgesteld door de examencommissie VAVO indien deze voldoen aan de wettelijke eisen conform de WVO 2020 (Wet Voortgezet Onderwijs 2020) en het Uitvoeringsbesluit WVO 2020. Het PTA en het examenreglement worden vervolgens ter instemming voorgelegd aan de CSR (Centrale Studentenraad). Daarna worden deze stukken ter kennisgeving aangeboden aan het CvB. In het PTA staat aangegeven welke onderdelen van het examenprogramma op het schoolexamen worden getoetst, de verdeling van de examenstof over de toetsing van het schoolexamen, de wijze waarop het schoolexamen plaatsvindt, alsmede de regels die aangeven op welke wijze het cijfer voor het schoolexamen voor een kandidaat tot stand komt.

Het examenreglement en het PTA worden door de examencommissie vóór 1 oktober toegezonden aan de inspectie van het onderwijs en aan de kandidaten beschikbaar gesteld via Teams.

Artikel 3 Afwijkende of passende wijze van examinering

- a Het bevoegd gezag kan toestaan dat een kandidaat met een waarneembare of niet-waarneembare beperking het examen geheel of gedeeltelijk aflegt op een wijze die is aangepast aan de mogelijkheden van die kandidaat. In dat geval bepaalt de directeur de wijze waarop het examen zal worden afgelegd. Hij doet hiervan zo spoedig mogelijk mededeling aan de inspectie.
- b Tenzij sprake is van een objectief waarneembare lichamelijke handicap, geldt ten aanzien van de in het eerste lid bedoelde aangepaste wijze van examineren dat:
 - er een deskundigenverklaring is die door een ter zake deskundige psycholoog, orthopedagoog, neuroloog of psychiater is opgesteld;
 - de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het schoolexamenexamen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het schoolexamen met ten hoogste 10 minuten per klokuur van de reguliere toetsduur;
 - de aanpassing voor zover betrekking hebbend op het centraal examen in ieder geval kan bestaan uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten, en
 - een andere aanpassing slechts kan worden toegestaan voor zover daartoe in de hierboven genoemde deskundigenverklaring ten aanzien van betrokkene een voorstel wordt gedaan dan wel indien de aanpassing aantoonbaar aansluit bij de begeleidingsadviezen, vermeld in die deskundigenverklaring.
- c Het bevoegd gezag kan afwijken van de algemene voorschriften ten aanzien van een kandidaat die met inbegrip van het schooljaar waarin hij eindexamen aflegt, ten hoogste zes jaren onderwijs in Nederland heeft gevolgd en voor wie het Nederlands niet de moedertaal is. De in de eerste volzin bedoelde afwijking kan betrekking hebben op:
 1. het vak Nederlandse taal en literatuur;
 2. het vak Nederlandse taal;
 3. enig ander vak waarbij het gebruik van de Nederlandse taal van overwegende betekenis is.Ook deze afwijking bestaat voor zover betrekking hebbend op het schoolexamen uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het schoolexamen met ten hoogste 10 minuten per klokuur van de reguliere toetsduur en bij het centraal examen uit een verlenging van de duur van de desbetreffende toets van het centraal examen met ten hoogste 30 minuten.

Van elke afwijking op grond van punt 3c wordt mededeling gedaan aan de inspectie.

Artikel 4 Onregelmatigheden

Artikel 4.1 Algemeen en maatregelen

- a. Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het eindexamen aan enige onregelmatigheid schuldig maakt of heeft gemaakt, kan de examencommissie VAVO maatregelen nemen.
- b. Een ieder die betrokken is bij het eindexamen en vaststelt dat er sprake is van onregelmatigheden is verplicht dit zo snel mogelijk schriftelijk te rapporteren aan de voorzitter van de examencommissie VAVO.
- c. Onder een onregelmatigheid wordt in ieder geval verstaan:
 1. het op onrechtmatige wijze vooraf kennis verkrijgen van opgaven van het af te nemen examen;
 2. het tijdens het examen bij zich hebben van middelen die op de te examineren stof betrekking hebben, en die niet tot de toegestane hulpmiddelen behoren, dan wel van andere middelen die de uitslag kunnen beïnvloeden;
 3. het niet inleveren van de mobiele telefoon en/of smartwatch bij de surveillant;
 4. het tijdens het examen mondeling, schriftelijk of anderszins communiceren met een andere kandidaat zonder uitdrukkelijke toestemming van de toezichthouder;
 5. het spieken tijdens het examen;
 6. het zonder geldige reden, dit ter beoordeling van de examencommissie, afwezig zijn bij een examen. Hieronder valt ook het zonder voorafgaande melding van verhindering afwezig zijn bij een examen;
 7. het niet inleveren binnen de gestelde termijn van schriftelijk werk dat binnen of buiten het kader van een toets van het schoolexamen valt, maar wel deel uitmaakt van het schoolexamen (bijvoorbeeld praktische opdrachten, dossiers, procesdocumentatie) of het niet op de afgesproken datum en tijd houden van een presentatie zonder dat er naar het oordeel van de examencommissie sprake is van ziekte of overmacht;
 8. het geheel of gedeeltelijk overnemen van teksten van anderen (bijvoorbeeld bij praktische opdrachten of het profielwerkstuk);
 9. het samenwerken bij een opdracht, tenzij bij het verstrekken van de opdracht uitdrukkelijk is aangegeven dat samenwerking is toegestaan;
- d. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, die afhankelijk van de aard van de onregelmatigheid ook in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:
 - 1 het toekennen van het cijfer 1 voor een toets van het Schoolexamen of het Centraal Examen,
 - 2 het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan een of meer toetsen van het schoolexamen of het centraal examen,
 - 3 het ongeldig verklaren van een of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het schoolexamen of het centraal examen,
 - 4 het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de examencommissie VAVO aan te wijzen onderdelen. Indien het hernieuwd examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op een of meer onderdelen van het centraal examen legt de kandidaat dat examen af in het volgende tijdvak van het centraal examen.
- e. Alvorens een beslissing wordt genomen, hoort de examencommissie de kandidaat. De kandidaat kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan.
- f. Het besluit waarbij een onder d genoemde maatregel wordt genomen, wordt toegestuurd aan de kandidaat en zijn wettelijke vertegenwoordigers als de kandidaat minderjarig is en in afschrift aan de inspectie.

Artikel 4.2 Beroepsprocedure

De kandidaat kan tegen een beslissing van de examencommissie VAVO, waarbij een maatregel wordt genomen vanwege een onregelmatigheid, in beroep gaan bij de Commissie van beroep voor de examens (COBEX). De procedure die wordt gevolgd, is vastgelegd in het reglement van de COBEX.

Artikel 5 Klachten ten aanzien van het examen

Indien een kandidaat zich ten aanzien van enig deel van het examen benadeeld voelt, kan hij zijn klacht schriftelijk kenbaar maken bij de voorzitter van de examencommissie VAVO. Deze commissie kan passende maatregelen nemen.

Artikel 6 Slotbepalingen

- a Iedere kandidaat wordt geacht de door de school in de loop van het jaar verstrekte informatie betreffende het examen te hebben gelezen.
- b In uitzonderlijke gevallen waarbij de kandidaat onbillijk getroffen zou worden door toepassing van de bepalingen in deze examenregeling kan de examencommissie VAVO afwijken van deze bepalingen. Dat kan alleen voor zover de afwijking niet in strijd is met de wettelijke bepalingen. De kandidaat dient dan een beargumenteerd schriftelijk verzoek in bij de secretaris eindexamens VAVO.
- c In alle gevallen, waarin deze regeling niet voorziet, beslist de examencommissie VAVO. In voorkomende gevallen is overleg met of melding aan de inspectie verplicht.

Het schoolexamen

Artikel 7 Aanvang en einde van het Schoolexamen

- a. Het schooljaar 2025-2026 wordt verdeeld in drie periodes.
- b. Het schoolexamen (verder steeds afgekort tot SE) in een vak vindt plaats in minimaal 2 periodes en wordt afgesloten tenminste één week voor de aanvang van het centraal examen. Bij elk vak worden minimaal 2 examens afgenomen.
- c. Het laatste examen van een vak met een centraal examen wordt afgenomen binnen een periode van 8 weken voor de aanvang van het centraal examen.

Artikel 8 Leerstof en beoordeling van het Schoolexamen

- a. Het schoolexamen strekt zich uit over alle vakken waarin een kandidaat examen aflegt.
- b. In het programma van toetsing en afsluiting (PTA) wordt per vak o.a. aangegeven:
 - eventuele voorwaarden waaraan de kandidaat moet voldoen om te kunnen deelnemen aan het SE
 - de stof waarover het SE gaat
 - de vorm waarin het SE geschiedt
 - de tijdvakken waarin het SE plaatsvindt
 - de wijze waarop het eindcijfer SE tot stand komt.

Artikel 9 Schriftelijke en mondelinge examens

- a. Voor zover mogelijk worden de examens schriftelijk afgenomen; daarnaast omvat het SE voor een aantal vakken ook mondelinge examens.
- b. Wanneer een examen mondeling wordt afgenomen geschiedt dit zo mogelijk in aanwezigheid van een andere docent (bijzitter). Is dit niet mogelijk, dan wordt het examen opgenomen.

Artikel 10 Afname van (schriftelijke) examens

- a. De roosters voor de toetsweken worden uiterlijk 1 week voor aanvang aan de kandidaten

- bekendgemaakt.
- b. Kandidaten dienen minimaal 5 minuten voor aanvang van het examen in de toetsruimte aanwezig te zijn.
 - c. Een mobiele telefoon en/of smartwatch moet ingeleverd worden bij de surveillant.
 - d. Kandidaten moeten zich bij ieder examen kunnen legitimeren door middel van een geldig legitimatiebewijs of schoolpas.
 - e. Kandidaten die te laat komen worden pas 15 minuten na aanvang van het examen collectief toegelaten. Voor hen geldt dezelfde eindtijd als voor de overige kandidaten.
 - f. Kandidaten die meer dan 15 minuten te laat komen worden niet meer toegelaten tot het examen.
 - g. De eerste 30 minuten uur na aanvang van het examen mag een kandidaat de toetsruimte niet verlaten.
 - h. De school verstrekt hulpmiddelen zoals een Binas en woordenboeken. Het is niet toegestaan deze zelf mee te nemen.
 - i. De kandidaat schrijft met pen (blauw of zwart).
 - j. Etais mogen niet op de tafel blijven liggen.
 - k. De school behoudt zich het recht voor om een kandidaat die storend gedrag vertoont te verwijderen (zie Studentenstatuut).

Artikel 11 Afname van mondelinge examens

- a De roosters voor mondelinge examens worden door de docent of door de secretaris eindexamens vastgesteld.
- b Kandidaten dienen minimaal 5 minuten voor aanvang van het examen bij de toetsruimte aanwezig te zijn.
- c Het niet verschijnen bij een mondeling examen geldt als een onregelmatigheid.

Artikel 12 Werkstukken en praktische opdrachten

Profielwerkstuk en praktische opdrachten dienen op de afgesproken wijze bij de docent te worden ingeleverd. Dit zal in de meeste gevallen via Teams zijn. De school neemt geen enkele verantwoordelijkheid voor het eventueel niet aankomen van de aldus aangeleverde documenten.

Artikel 13 Verhinderung Schoolexamen

Een kandidaat die door ziekte of overmacht verhinderd is om aan een (mondeling of schriftelijk) examen deel te nemen, is verplicht de school hiervan vóór de aanvang van het desbetreffende examen op de hoogte te (laten) stellen via Osiris. Daarnaast moet een e-mail gestuurd worden naar de examencommissie (examensvavo@duloncollege.nl). Indien dit niet vooraf gebeurt, wordt de afwezigheid gezien als een onregelmatigheid. In uitzonderlijke gevallen is het mogelijk de afmelding met terugwerkende kracht te doen.

Artikel 14 Inhalen en herkansen Schoolexamen

Artikel 14.0 Algemeen

Iedere kandidaat heeft het recht en de plicht om een gemiste toets in te halen bij legitieme afwezigheid bij de eerste afname van een schoolexamentoets.

Artikel 14.1 Inhalen

- a. Een door ziekte of overmacht gemiste schriftelijke toets dient te allen tijde ingehaald te worden. Er is slechts één inhaalmoment per toets. Het rooster wordt voorin dit boekje vermeld.
- b. Indien een gemiste toets niet volgens het onder a genoemde rooster wordt ingehaald, is er geen cijfer voor die toets en dus geen eindcijfer SE. De kandidaat kan dan geen Centraal Examen doen.

Om dit te voorkomen kan de kandidaat bij de Secretaris Eindexamen een schriftelijk verzoek doen tot het toekennen van het cijfer 1,0 voor de betreffende toets. Per vak wordt nooit meer dan 1 keer het cijfer 1,0 toegekend.

- c. Mondelinge examens, praktische opdrachten en practica kunnen alleen ingehaald worden na toestemming van de examencommissie. De data en tijden worden in overleg met alle betrokkenen vastgesteld.
- d. Een ingehaalde toets kan niet herkanst worden.

Artikel 14.2 Herkansen

- a. Aan het einde van het schooljaar is er gelegenheid tot het herkansen van één of meerdere schriftelijke toetsen.
- b. Iedere kandidaat heeft recht op twee herkansingen, ongeacht het aantal vakken dat hij volgt.
- c. Een kandidaat mag een schoolexamen alleen herkansen als de kandidaat iedere periode van het schooljaar minimaal 80% aanwezig is geweest in de lessen. Een schooljaar heeft drie periodes.
- d. De herkansing van een schoolexamen geschiedt op dezelfde wijze als de eerste afname van het schoolexamen.
- e. Per vak mag slechts één toets herkanst worden.
- f. De kandidaat die een toets wil herkansen geeft zich hiervoor op door een e-mail te sturen naar examensvavo@duloncollege.nl o.v.v. het vak en de toetscode (zie PTA en/of toetsrooster).
- g. Als definitief cijfer voor een herkanste toets geldt het hoogst behaalde cijfer van beide toetsen.
- h. Een aantal toetsen kan niet herkanst worden (zie hiervoor het PTA – eindexamenvakken in alfabetische volgorde).

Artikel 15 Normering en cijfers van het Schoolexamen

- a. Voor elke toets stelt de examinerator een cijfer vast met maximaal één decimaal. Daarbij wordt gebruikt gemaakt van een schaal van cijfers lopende van 1 tot en met 10.
- b. De examinerator stelt voor elke toets het cijfer zo spoedig mogelijk, maar uiterlijk binnen tien werkdagen na de afname vast. Deze termijn geldt niet voor PO's.
- c. Het toegekende cijfer wordt definitief als de kandidaat niet binnen 15 werkdagen na bekendmaking van het cijfer het werk ter inzage gevraagd heeft.
- d. Indien een vak alleen uit een schoolexamen bestaat (dus zonder centraal examen), wordt het eindcijfer van het SE en dus ook voor dat vak bepaald door het niet afgeronde gewogen gemiddelde van de examens direct af te ronden op een geheel getal. Het cijfer wordt afgerond en niet afgekapt dus 5,47 wordt eerst afgerond op 5,5 en die 5,5 wordt vervolgens afgerond op 6.
- e. Als formele afronding van het schoolexamen ontvangt de kandidaat een overzicht per vak van de resultaten van alle onderdelen en de eindbeoordeling van het schoolexamen, getekend door de directeur en de examensecretaris. De kandidaat tekent voor ontvangst.

Artikel 16 Bewaren en inzage van het schoolexamenwerk

- a. Gedurende een periode van 15 werkdagen na bekendmaking van het cijfer voor een examen heeft de kandidaat recht op inzage in aanwezigheid van de examinerator en heeft de kandidaat recht op bespreking van het gemaakte werk en motivering van de beoordeling. Het maken van foto's en/of kopieën is niet toegestaan.
- b. Het toegekende cijfer wordt definitief als de kandidaat niet binnen deze periode van 15 werkdagen na bekendmaking van het cijfer het werk ter inzage gevraagd heeft.
- c. Bezwaar tegen de beoordeling van het gemaakte werk kan binnen bovengenoemde periode schriftelijk aangetekend worden bij de examencommissie.
- d. Het schriftelijke en, voor zover dit bewaard kan blijven, praktische werk wordt gedurende twee jaar na de definitieve uitslag van het eindexamen bewaard.
- e. Eventuele opnames en protocollen worden 6 weken na vaststelling van de definitieve uitslag van het eindexamen vernietigd.

f Na afloop van de twee jaar kan het schriftelijke werk worden vernietigd.

Het Centraal Examen

Artikel 17 Algemeen

Het Centraal Examen wordt afgenomen conform het Uitvoeringsbesluit WVO 2020. Het Centraal Examen kent 3 tijdvakken. In het eerste tijdvak (beginnend half mei) vindt de eerste mogelijkheid plaats om het centraal examen te doen. In het tweede tijdvak (in juni) vinden de herkansingen plaats en worden kandidaten die in het eerste tijdvak door ziekte of overmacht verhinderd waren in de gelegenheid gesteld alsnog examen in de gemiste vakken af te leggen. Het tweede tijdvak bestaat uit slechts enkele dagen. In het derde tijdvak worden kandidaten die niet in staat waren om in het eerste en tweede tijdvak alle examens (inclusief in te halen examens of herkansingen) af te leggen in de gelegenheid gesteld om alsnog deze examens te maken. Het derde tijdvak vindt plaats in augustus. Het CvTE (College voor Toetsen en Examens) is verantwoordelijk voor de oproep, de afname en de correctie van de centrale examens in het derde tijdvak.

Artikel 18 Instructie aan kandidaten

Op een door de examencommissie te bepalen tijdstip krijgen de kandidaten de laatste instructies m.b.t. het Centraal Examen. Zij ontvangen hierbij:

- het examenrooster
- de lijst met toegestane hulpmiddelen
- de regels m.b.t. het centraal examen.

Artikel 19 Afname van Centraal Examen

- a. Kandidaten dienen minimaal 10 minuten voor aanvang van een zitting van het Centraal Examen in de examenruimte aanwezig te zijn.
- b. Nadat bij de aanvang van het examen in enig vak één van degenen die toezicht houden de zich op de verpakking bevindende en daarvoor aangewezen gegevens heeft opgelezen en in orde bevonden, wordt de verpakking in tegenwoordigheid van de kandidaten geopend. Onmiddellijk nadat de verpakking geopend is, worden de opgaven rondgedeeld. Tijdens de examenzitting worden de opgaven niet buiten de examenlokalen gebracht.
- c. Zij die bij het examen toezicht hebben gehouden, maken over het verloop een proces-verbaal op. Dit proces verbaal wordt, samen met het gemaakte examenwerk, ingeleverd bij de examencommissie.
- d. Kandidaten kunnen tot 30 minuten na de aanvangstijd worden toegelaten. De eindtijd is voor hen dezelfde als voor de overige kandidaten.
- e. Kandidaten moeten zich bij ieder examen kunnen legitimeren door middel van een geldig legitimatiebewijs of schoolpas.
- f. Het eerste uur na aanvang van de zitting mag een kandidaat de examenruimte niet verlaten.
- g. Een kandidaat die onwel wordt tijdens het examen kan onder begeleiding de examenruimte verlaten. In overleg met de kandidaat beslist de secretaris eindexamens of het werk hervat kan worden.
- h. De school verstrekt papier waarop de kandidaat de opgaven maakt. Het is niet toegestaan zelf papier mee te nemen.
- i. Nadere specificatie over de gang van zaken tijdens de zittingen van het centraal examen wordt uiterlijk 1 week voor de eerste zitting aan de kandidaten bekendgemaakt. Hierbij worden ook mededelingen gedaan over toegestane hulpmiddelen.
- j. De school behoudt zich het recht voor om een kandidaat die storend gedrag vertoont te verwijderen (zie Studentenstatuut).

Artikel 20 Verhinderend en inhalen Centraal Examen

- a Een kandidaat die door ziekte of overmacht verhinderd is om aan een examen deel te nemen, is verplicht de school hiervan vóór de aanvang van het desbetreffende examen op de hoogte te (laten) stellen door een e-mail te sturen naar de examencommissie (examensvavo@duloncollege.nl). Indien dit niet vooraf gebeurt, wordt de afwezigheid gezien als een onregelmatigheid. In uitzonderlijke gevallen is het mogelijk de afmelding met terugwerkende kracht te doen.
- b Indien een kandidaat om een geldige reden, ter beoordeling van de examencommissie VAVO, is verhinderd bij één of meer examens in het eerste tijdvak tegenwoordig te zijn, wordt hem in het tweede tijdvak, indien dat roostertechnisch mogelijk is, de gelegenheid gegeven het centraal examen te voltooien.
- c Indien een kandidaat in het tweede tijdvak eveneens om een geldige reden, ter beoordeling van de examencommissie VAVO, verhinderd is, of wanneer hij in het tweede tijdvak het examen niet kan voltooien, wordt hij in de gelegenheid gesteld in het derde tijdvak zijn eindexamen te voltooien.

Artikel 21 Normering en vaststellen cijfers van het Centraal Examen

- a Het eindcijfer voor alle vakken van het eindexamen wordt uitgedrukt in een geheel cijfer uit de reeks 1 tot en met 10.
- b De examencommissie bepaalt het eindcijfer voor een vak op het rekenkundig gemiddelde van het cijfer voor het schoolexamen en het cijfer voor het centraal examen. Is dit gemiddelde niet een geheel getal, dan wordt het cijfer naar boven afgerond als zonder enige afronding de eerste decimaal 5 of hoger is. Dus 5,45 wordt 5 en 5,50 wordt 6. Het cijfer wordt dus afgekapt.

Artikel 22 Slaag-zakregeling

- a Het zogeheten combinatiecijfer is het rekenkundig gemiddelde van het afgeronde eindcijfer voor het profielwerkstuk en het afgeronde eindcijfer voor het vak maatschappijleer uit het gemeenschappelijk deel. Indien ook het vak literatuur deel uitmaakt van het pakket wordt dit afgeronde eindcijfer ook betrokken bij het combinatiecijfer. Het rekenkundig gemiddelde van de cijfers die deel uitmaken van het combinatiecijfer wordt afgerond op een geheel getal.
- b In de uitslagbepaling worden de volgende cijfers betrokken:
 - de eindcijfers voor de vakken Nederlands en Engels uit het gemeenschappelijk deel
 - de eindcijfers voor de 4 vakken in het profieldeel
 - het eindcijfer voor het grote vak uit het vrije deel (als er meerdere grote vakken gedaan worden in het vrije deel dan telt er maar één mee)
 - het combinatiecijfer
- c Een kandidaat die een volledig eindexamen heeft afgelegd en al zijn eindcijfers heeft behaald, is geslaagd indien hij voldoet aan de geldende slaag-zak/regeling. Dit is het geval als:
 - de rekentoets afgelegd is (uitsluitend voor kandidaten met een profiel zonder wiskunde)
 - én
 - het rekenkundig gemiddelde cijfer van alle centrale examens die op de cijferlijst vermeld staan 5,5 of hoger is (geldt niet indien minimaal één vak in 2020 afgesloten is)
 - én
 - van de cijfers voor de vakken Nederlands, Engels en voor zover van toepassing wiskunde A, B of C (de kernvakken) er ten hoogste één 5 is en de rest voldoende
 - én
 - van de cijfers die deel uitmaken van het combinatiecijfer er geen enkele lager is dan 4
 - én
 - voor de cijfers genoemd onder lid b het volgende geldt:
 - alle cijfers zijn 6 of hoger, of

- er is 1 keer een 5 en alle overige cijfers zijn 6 of hoger, of
 - er is 2 keer een 5 en alle overige cijfers zijn 6 of hoger waarbij het gemiddelde van alle cijfers tenminste 6,0 is,
 - er is 1 keer een 4 en alle overige eindcijfers zijn 6 of hoger waarbij het gemiddelde van alle cijfers tenminste 6,0 is, of
 - er is 1 keer een 4 en 1 keer een 5 en alle overige eindcijfers zijn 6 of hoger waarbij het gemiddelde van alle cijfers tenminste 6,0 is.
- d De kandidaat die deeleindexamen heeft afgelegd, is geslaagd voor dat deeleindexamen indien hij voor het desbetreffende vak een eindcijfer van 6 of meer heeft behaald.

Artikel 23 Herkansing Centraal Examen

De herkansingsregeling houdt het volgende in:

Elke kandidaat krijgt na de eerste uitslagbepaling het recht om in datzelfde examenjaar voor één vak uit zijn pakket deel te nemen aan het Centraal Examen in het eerstvolgende tijdvak. Dat vak moet wel betrokken zijn geweest bij het vaststellen van de eerste uitslag. De kandidaat kan zich hiervoor opgeven bij de overhandiging van de voorlopige cijferlijst op de dag van de uitslag.

Het recht op herkansing is er dus **niet alleen** voor **gezakte** kandidaten die alsnog kunnen slagen, maar ook:

- voor kandidaten die volgens de eerste uitslagbepaling al geslaagd zijn maar het cijfer voor een van de vakken willen verhogen;
- voor kandidaten met meer dan het minimum aantal vakken, die door weglating van een van de vakken volgens de eerste uitslagbepaling al zijn geslaagd;
- voor kandidaten die gezakt zijn en niet meer kunnen slagen voor hun eindexamen, maar nog wel een extra certificaat zouden kunnen bemachtigen.

Artikel 24 Definitieve uitslag eindexamen

In het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 vwo/havo/vmbo wordt gesproken over "definitieve uitslag". Zodra de eerste uitslag voor een kandidaat is vastgesteld, deelt de examencommissie deze schriftelijk aan de kandidaat mee, samen met alle informatie over het herkansingsrecht. Als de kandidaat afziet van een herkansing, of zich niet aanmeldt voor een door de examencommissie te bepalen dag en tijdstip, wordt de eerste uitslag automatisch de "definitieve uitslag".

Vindt herkansing plaats, dan vervangt de uitslag die hierna wordt bepaald de eerste uitslag. Pas op basis van de definitieve uitslag kunnen de officiële documenten als diploma's, cijferlijsten en certificaten worden uitgereikt.

Artikel 25 Diploma, cijferlijst en certificaten

De examencommissie reikt aan elke kandidaat die eindexamen heeft afgelegd een door de examencommissie VAVO ondertekende lijst uit. Op deze lijst worden vermeld:

- cijfers voor het schoolexamen;
- cijfers voor het Centraal Examen;
- de eindcijfers voor de examenvakken;
- het vak en het onderwerp van het profielwerkstuk;
- de uitslag van het examen.

De examencommissie reikt aan elke voor het eindexamen geslaagde kandidaat een diploma uit. Tevens reikt de examencommissie een diploma uit aan de kandidaat die in één of meer vakken met gunstig gevolg examen heeft afgelegd en voor de overige vakken telkens een certificaat of een bewijs van vrijstelling heeft overlegd.

De examencommissie reikt aan elke voor een deelexamen afgewezen kandidaat een lijst uit waarop, ten aanzien van de eindexamenvakken waarvoor hij een eindcijfer lager dan zes heeft behaald, zijn vermeld de cijfers van het schoolexamen, de cijfers van het centraal examen en de eindcijfers.

Indien een kandidaat examen heeft afgelegd in meer dan het voorgeschreven aantal vakken, dan worden de eindcijfers van de vakken die niet bij de bepaling van de uitslag zijn betrokken vermeld op de cijferlijst, tenzij de kandidaat daartegen bezwaar heeft.

De examencommissie reikt aan de kandidaat die deeleindexamen heeft afgelegd een certificaat uit waarop één of meer vakken vermeld staan waarvoor hij een eindcijfer van 6 of meer heeft behaald.

De examencommissie reikt aan de definitief voor het eindexamen afgewezen kandidaat, die voor één of meer vakken een eindcijfer van 6 of meer heeft behaald, een certificaat uit. Het certificaat vermeldt in ieder geval het vak of de vakken waarvoor de kandidaat een eindcijfer van 6 of meer heeft behaald.

Artikel 26 Bewaren en inzage van het Centraal Examenwerk

Iedere kandidaat heeft het recht om zijn gemaakte examenwerk in te zien. Dit kan gedurende een half jaar na de afname van het betreffende examen. De kandidaat mag zich laten bijstaan door zijn ouders of wettelijke vertegenwoordigers. Bij de inzage moet een vertegenwoordiger van de school aanwezig zijn. Het maken van foto's en/of kopieën is niet geoorloofd. Het recht van inzage houdt niet het recht op een derde correctie in. Als de kandidaat van mening is dat een constateerbare fout is gemaakt, kan hij dit schriftelijk melden aan de examencommissie.

Het schriftelijk werk wordt gedurende twee jaar na de definitieve uitslag bewaard.

Vrijstellingen

A Wettelijke regeling

In het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 is een aantal bepalingen opgenomen over mogelijke vrijstellingen.

Dit is uitsluitend van toepassing indien na het jaar waarin het cijfer of de beoordeling is vastgesteld, nog geen 10 jaren zijn verstreken.

B Regeling vrijstellingen van (onderdelen van) vakken havo

- 1 Kandidaten die Havo doen bij het VAVO zijn vrijgesteld voor de vakken CKV en LO in het gemeenschappelijk deel. Deze vrijstelling wordt automatisch gegeven en de vakken komen niet op het diploma en de cijferlijst. De kandidaat hoeft hier geen actie voor te ondernemen.
- 2 De vrijstelling voor CKV heeft met ingang van schooljaar 2019-2020 tot gevolg dat gezakte leerlingen bij de overstap van het reguliere vo naar het VAVO het eerdere behaalde resultaat voor CKV niet kunnen meenemen. Het combinatiecijfer wordt derhalve opgebroken en opnieuw berekend op basis van minimaal de voor het VAVO verplichte onderdelen.
- 3 Voor vakken die al eerder op Havo met een eindcijfer (gemiddelde SE + CE) afgesloten zijn, geldt het volgende.
Voor deze vakken heeft de kandidaat recht op vrijstelling (= inruil). Dit is besproken bij de intake. Als de kandidaat een diploma haalt, worden de eerder behaalde cijfers overgenomen op de nieuwe cijferlijst.
Het is ook mogelijk vakken die al voldoende waren over te doen om zo een hoger cijfer te kunnen halen. In dat geval vervallen de oude cijfers voor de betreffende vakken.
Voor vakken die afgesloten zijn in het examenjaar 2020 geldt het examenregime van 2020.
- 4 Een kandidaat die al eerder het profielwerkstuk met eindcijfer 6 of hoger heeft afgesloten, kan dit cijfer meenemen.
- 5 Voor vakken die niet of niet als voldoende afgesloten zijn, geldt het volgende.
 - a De kandidaat kan ervoor kiezen om voor bepaalde vakken een onvoldoende eindcijfer te laten staan en dit vak dus niet over te doen. De slaag- en zakregeling biedt namelijk ook de mogelijkheid met enige onvoldoendes te slagen.
 - b Als een kandidaat voor een vak een onvoldoende eindcijfer heeft en dit cijfer niet wil laten staan of de kandidaat heeft een vak niet afgesloten, dan moet de kandidaat in ieder geval het Centraal Examen (CE) in zijn geheel (over)doen. In dat geval is het wel mogelijk om voor bepaalde onderdelen van het Schoolexamen (SE) vrijstelling te krijgen.
 - Vrijstellingen kunnen alleen gegeven worden voor onderdelen die niet in het Centraal Examen (CE) getoetst worden.

- Vrijstellingen worden alleen gegeven voor onderdelen die in zijn geheel afgerond zijn. Dus
 - óf (bij moderne vreemde talen) alle onderdelen van spreekvaardigheid en/of luistervaardigheid en/of schrijfvaardigheid en/of literatuur
 - óf het geheel van praktische opdrachten

In al deze gevallen geldt als extra voorwaarde dat de toetsen of de praktische opdrachten die de kandidaat voorheen gedaan heeft, passen in het huidige PTA van het betreffende vak bij het Dulon College. Dit is ter beoordeling van de examencommissie. Alvorens te besluiten wordt overlegd met de betreffende vakdocent.

- Een kandidaat die voor een of meerdere vrijstellingen voor onderdelen van het SE in aanmerking wenst te komen, dient dit vóór 1 december te melden bij de examencommissie. Bij hoge uitzondering kan in overleg met de vakdocent en de examencommissie van deze datum afgeweken worden.
- Vrijstellingen worden alleen gegeven als de kandidaat van de vorige school een gewaarmerkt document meebrengt waarop vermeld staat welk onderdeel de kandidaat afgerond heeft inclusief het behaalde cijfer. Daarnaast dient het PTA van de vorige school overhandigd te worden. Dit mag ook digitaal aangeleverd worden.

Een kandidaat is niet verplicht van de vrijstellingsmogelijkheden gebruik te maken.

In onderstaande tabel is per vak aangegeven welke vrijstellingen in principe mogelijk zijn.

vak	vrijstelling mogelijk?	
	toetsen	praktische opdrachten
aardrijkskunde	nee	ja
bedrijfseconomie	nee	nee
biologie	nee	ja
Duits	ja	nvt
economie	nee	nvt
Engels	ja	nvt
Frans	ja	nvt
geschiedenis	nee	nvt
maatschappijwetenschappen	nee	ja
Nederlands	ja	nvt
natuurkunde	nee	ja
scheikunde	nee	nee
wiskunde A	nee	nvt
wiskunde B	nee	nvt
profielwerkstuk	ja	

Programma van toetsing en afsluiting

- Een uitgebreide beschrijving van de hierna genoemde exameneenheden en/of (sub)domeinen is te vinden op www.examenblad.nl in het examenprogramma van het betreffende vak.
- Voor alle vakken geldt dat de SE's minimaal de verplichte exameneenheden/(sub)domeinen bevatten.
- Het eindcijfer SE voor alle genoemde vakken wordt volgens de aangegeven weging bepaald uit de diverse onderdelen. Dit cijfer wordt afgerond op 1 decimaal. Het eindcijfer voor de vakken is het gemiddelde van het eindcijfer SE en het cijfer CE. Hierbij wordt niet afgerond maar afgekap. Dit cijfer wordt vervolgens afgerond op een geheel getal.
- De inleverdata voor PO's (praktische opdrachten) en voor het PWS (profielwerkstuk) zijn bindend. Voor PO's geldt: iedere werkdag te laat ingeleverd betekent 1,0 punt aftrek van het eindcijfer. De deadline voor het inleveren van het PWS is zaterdag 15 februari.
- Het PWS (profielwerkstuk) bestaat uit een schriftelijke en een mondelinge component. Zonder het afsluitende gesprek kan geen cijfer toegekend worden. Indien de kandidaat niet verschijnt bij dit gesprek, wordt hij eenmaal in de gelegenheid gesteld om dit eindgesprek alsnog te voeren. De consequentie van een ontbrekend eindgesprek is geen PWS-cijfer dus geen diploma.

Het profielwerkstuk

De volledige beschrijving van het proces inclusief de beoordeling is te vinden in 'Dulon Handleiding profielwerkstuk 25-26' in Teams – PWS.

Eindexamenvakken in alfabetische volgorde

PTA 2025 - 2026	HAVO	Domein A vaardigheden wordt in alle schoolexamens getoetst Subdomein E2 wordt getoetst in de praktische opdracht (PO) en in SE3.
vak: aardrijkskunde	320 slu	

weeknummer	code	Toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	Omschrijving *	wegingi n het SE	herkans- baar
week 45 (SE1) 3 - 7 november	5akT1	Schriftelijk	90	A/B (A1,B1, B2,B3)	- economische, demografische en sociaal-culturele kenmerken en spreidingspatronen - relaties betreffende migratie, handel en investeringen - mondiale vrijhandel in landbouwproducten	2	Ja
week 03 (SE2) 12 – 16 januari	5akT2	Schriftelijk	90	C (C1,C2, C3)	- Regionale verschillen in klimaat, landschap en natuurlijke gevaren - Samenhang tussen klimaat, waterhuishouding, natuurlijke begroeiing en landgebruik - Vorming van reliëf (vulkanisme, tektoniek, erosie...)	2	Ja
week 06 – 10	5akPO	Praktische opdracht	n.v.t.	A2, E2	onderwerp moet vooraf goedgekeurd door docent Geografisch onderzoek doen in eigen regio	1	Nee
week 12 (SE3) 16 – 20 maart	5akT3	Schriftelijk	90	E (E1, E2) D (D1, D2)	- overstromingen en wateroverlast in Nederland - ruimtelijke en sociaal-economische aspecten van stedelijke gebieden - gebiedskenmerken van Brazilië (politiek, economisch, sociaal-cultureel en geografisch) - vraagstukken van landdegradatie en milieuverontreiniging in Brazilië - conflicten die verband houden met etnische en culturele diversiteit	3	Ja

Toelichting: het SE omvat 3 schriftelijke toetsen en 1 praktische opdracht.

De Praktische Opdracht bestaat uit het uitvoeren van een (geografisch) onderzoek dat betrekking heeft op het domein E2.

Het onderwerp wordt in overleg met de docent gekozen.

Het eindexamen aardrijkskunde bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Onderstaand het overzicht van de verdeling van de examenstof Aardrijkskunde havo aan centraal examen en schoolexamen.

Domein	Centraal Examen	Schoolexamen
A. Vaardigheden Subdomein A1: Geografische benadering Subdomein A2: Geografisch onderzoek	X	X X
B. Wereld Subdomein B1: Gebieden op de grens van arm en rijk Subdomein B2: Samenhangen en verschillen in de wereld Subdomein B3: Mondiale processen en lokale effecten	X	X X X
C. Aarde Subdomein C1: Samenhangen en verschillen op regionaal niveau Subdomein C2: Samenhangen en verschillen op aarde Subdomein C3: De aarde als natuurlijk systeem en lokale effecten	X	X X X
D. Ontwikkelingsland Subdomein D1: Gebiedskenmerken Subdomein D2: Actuele vraagstukken	X	X X
E. Leefomgeving Subdomein E1: Nationale en regionale vraagstukken Subdomein E2: Regionale en lokale vraagstukken	X	X X

* = Zie voor de gedetailleerde stofomschrijvingen van de toetsen de periodeplanner.

PTA 2025-2026	HAVO	Domein A vaardigheden wordt in alle schoolexamens getoetst.
vak: bedrijfseconomie	320 slu	

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	Omschrijving	weging in het SE	erkans- baar
week 45 (SE1) 3 - 7 november	5beT1	Schriftelijk	90	B1, B2, B3, B4, C1, C2, D2.18.1 D2.19.3 D2.19.4 D2.19.5 F1.23.1	Bedrijfseconomie in Balans, deel 1 (9 ^e druk) Hoofdstuk 1 t/m 15 Van persoon naar rechtspersoon; Interne organisatie en personeelsbeleid; Investeren en financieren	3	Ja
week 03 (SE2) 12 – 16 januari	5beT2	Schriftelijk	90	D1, D2.18.2, D2.19.1 D2.19.2 D2.19.5D2.20 E1, E2, F2	Bedrijfseconomie in Balans, deel 1 en 2 (9 ^e druk) Hoofdstuk 16 t/m 24 Financieren; Marketing; Financieel beleid, onderdeel Kosten- en winstvraagstukken	3	Ja
week 12 (SE3) 16 – 20 maart	5beT3	Schriftelijk	90	F1, F2, G	Bedrijfseconomie in Balans, deel 2 (9 ^e druk) Hoofdstuk 25 t/m 31 Financieel beleid, Verslaggeving.	3	Ja
uiterlijk 13 februari	5bePO	Praktische opdracht	n.v.t.	H	Maken van een grondig onderbouwde keuze voor belegging in een duurzaam bedrijf (schriftelijk en mondeling)	1	Nee

Toelichting:

Het examen bedrijfseconomie bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE).

Het SE omvat 3 schriftelijke toetsen en 1 praktische opdracht. De praktische opdracht betreft één keuzeonderdeel, het op gezette tijden maken van verschillende presentatiematerialen, onderdelen van een onderzoek om te komen tot een grondig onderbouwde keuze voor

belegging in een duurzaam bedrijf, volgens richtlijnen vooraf bepaald door de docent.

Domein	Centraal Examen	Schoolexamen
A. Vaardigheden	X	X
B. Van persoon naar rechtspersoon		
Subdomein B1: Persoonlijke financiële zelfredzaamheid	X	X
Subdomein B2: De oprichting van een eenmanszaak	X	X
Subdomein B3: Van eenmanszaak naar rechtspersoon	X	X
Subdomein B4: Perspectief op een organisatie	X	X
C. Interne organisatie en personeelsbeleid		
Subdomein C1: Interne organisatie		X
Subdomein C2: Personeelsbeleid	X	X
D. Investeren en financieren		
Subdomein D1: Investeren		X
Subdomein D2: Financieren	X	X
D2.18.1 uitleggen van verschillende financieringsmogelijkheden i.g.v. eenmanszaak / vof		
D2.18.2 begrijpen van verschillende financieringsmogelijkheden voor een bv en nv		
D2.19.1 uitleggen verschillen tussen beurskoers en emissiekoers		
D2.19.2 uitleggen invloed van het beursklimaat, de beurskoers en de toekomstverwachting op de emissiekoers		
D2.19.3 noemen van verschillen tussen de vormen van lang vreemd vermogen, i.c. hypothecaire lening, obligatielening en onderhandse lening		
D2.19.4 noemen van verschillen tussen de vormen van kort vreemd vermogen, i.c. rekening-courant krediet, leverancierskrediet, afnemerskrediet		
D2.19.5 uitleggen van de voor- en nadelen van de verschillende financieringsmogelijkheden voor de organisatie die vermogen wil aantrekken		
D2.20 onderkennen welke risico's financiering met vreemd vermogen met zich meebrengt		
E. Marketing		
Subdomein E1: Doel en organisatie van marketingactiviteiten		X
Subdomein E2: Marketingbeleid	X	X
F. Financieel beheer		
Subdomein F1: Vastleggen van financiële en niet-financiële informatie	X	X
Subdomein F2: Kosten- en winstvraagstukken	X	X
G. Verslaglegging	X	X
H. Keuzeonderwerp		X

PTA 2025-2026	HAVO	Domein A wordt getoetst in meerdere schoolexamens, en in beide praktische opdrachten. Subdomeinen A5, A11, A13 en A14 krijgen expliciete aandacht in SE1. De subdomeinen B2, C2 en D2 worden in meerdere schoolexamens getoetst.
vak: biologie	400 slu	

weeknummer	code	toetsvorm	toetsduur (min)	(sub) domein	omschrijving	weging in het SE	herkansbaar
week 45 (SE1) 3 – 7 november	5biT1	schriftelijk	90	A5, A11, A13, A14, O1, M3, O6, O8, M5, M6, O9, M8, P4, P5	<u>Leeropdrachtenboek 4a</u> : T1. Inleiding in de biologie T2.Voortplanting T3. Genetica T4. Evolutie	4	Ja
november	5biP1	Praktische opdracht	n.v.t.	Praktische opdracht	Nader te omschrijven opdracht, zie periodeplanner	1	Nee
week 03 (SE2) 12 – 16 januari	5biT2	schriftelijk	90	M1, M2, M8, O4, O5, P1, P2, O7, P3,	<u>Leeropdrachtenboek 4b en 5a</u> : T5. Regeling T6. Waarneming en Gedrag ; T7 Ecologie en Milieu; dl 5a: T1 Stofwisseling in de cel; T2: DNA	4	Ja
februari	5biP2	Praktische opdracht	n.v.t.	Praktische opdracht	Nader te omschrijven opdracht, zie periodeplanner	1	Nee
week 12 (SE3) 16 – 20 maart	5biT3	schriftelijk	90	O2, O3, M3, O6, M4, M6,	<u>Leeropdrachtenboek 5a en 5b</u> : T3 Vertering T4. Transport T5. Gaswisseling en uitscheiding T6. Bescherming en evenwicht T7. Samenhang	4	Ja

Het schoolexamen bestaat uit 3 verschillende onderdelen:

- 1: Drie schriftelijke (theoretische) toetsen, gebruik BINAS 7^e editie.
2. Twee praktische opdrachten 5biP1 en 5biP2. Verslaglegging is individueel.

Deelname aan deze theoretische toetsen en de praktische opdrachten is een voorwaarde voor deelname aan het centraal examen.

Overzicht leerstof biologie centraal examen (CE) en schoolexamen (SE):

Domein		(Sub)domein			CE	SE
		nieuw	oud			
A	Vaardigheden	A1 t/m A16			X (behalve A10)	X
M	Molecuul- en celniveau	M1	B1	Eiwitsynthese		X
		M2	B2	Stofwisseling in de cel	X	
		M3	C1	Zelforganisatie van cellen	X	
		M4	D1	Moleculaire interactie		X
		M5	E1	DNA-replicatie		X
		M6	E2	Levenscyclus van de cel		X
		M7	E4	Erfelijke eigenschap	X	
		M8	F1	Selectie	X	
O	Orgaan- en organismeniveau	O1	B3	Stofwisseling van het organisme	X	
		O2	B4	Zelfregulatie van het organisme	X	
		O3	B5	Afweer van het organisme	X	
		O4	B6	Beweging van het organisme		X
		O5	B7	Waarneming door het organisme		X
		O6	C2	Zelforganisatie van het organisme		X
		O7	D2	Gedrag en interactie		X
		O8	D3	Seksualiteit		X
		O9	E3	Voortplanting van het organisme		X
P	Populatie- en ecosysteemniveau	P1	B8	Regulatie van ecosystemen	X	
		P2	C3	Zelforganisatie van ecosystemen		X
		P3	D4	Interactie van ecosystemen	X	
		P4	F2	Soortvorming	X	
		P5	F3	Biodiversiteit		X

pta 2025-2026	HAVO	Domein A Leesvaardigheid wordt in zowel het schoolexamen als het centraal examen getoetst.
vak: Duits	400 slu	

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	omschrijving	weging in het SE	herkans- baar
week 45 (SE1) 3 – 7 november	5DuLe	Schriftelijk	90	A	Leestoets: Cito- examenteksten	1	Ja
week 3 (SE2) 12 - 16 januari	5DuSc	Schriftelijk	90	D1,D2, F	Schrijftoets: Brief formeel, informeel	1	Ja
week 04 19 – 23 januari	5DuLu	Digitaal	60	B	Cito Kijk-en Luistertoets	1	Ja
vanaf week 10 2 – 6 maart	5DuSp	Mondeling	10	C1,C2	Gespreksvaardigheid in het Duits	1	Nee
week 12 (SE3) 16 – 20 maart	5DuLit	Schriftelijk	90	E1	Literatuur: Drie zelfstandig gelezen Duitse literaire werken	1	Nee

Toelichting: Het SE bestaat uit 1 kijk- en luistertoets, 1 spreekvaardigheidstoets, 1 literatuurtoets, 1 schrijfvaardigheidstoets en 1 leesvaardigheidstoets. Het eindexamen Duits vwo bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Onderstaand het overzicht van de verdeling van de examenstof Duits in het centraal examen en schoolexamen.

Domein	Centraal Examen	Schoolexamen
---------------	------------------------	---------------------

A. Leesvaardigheid	X	X
B. Kijk- en luistervaardigheid		X
C. Gespreksvaardigheden C1 Gesprekken voeren C2 Spreken		X X X
D. Schrijven Subdomein D1: Taalvaardigheden D2: Strategische vaardigheden		X X X
E. Literatuur E1: Literaire ontwikkeling		X
F. Oriëntatie op studie en beroep	X	X

PTA 2025-2026	HAVO	Domein A wordt in alle schoolexamens getoetst
vak: economie	400 slu	

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	omschrijving	weging in het SE	herkans- baar
week 45 (SE1) 3 – 7 november	5ecT1	Schriftelijk	90	B, C, E1, E3, Fcontext G, H1.6, H3, K J	Lesbrieven LWEO: Crisis, Jong & Oud, Vragers en aanbieders H.2 Geldzaken, (Rekonomie) Mogelijk een vraag in de toets n.a.v. experiment-1 *	1	Ja
week 03 (SE2) 12 – 16 januari	5ecT2	Schriftelijk	90	D, F, H2.1, H4 J	Lesbrieven LWEO: Vragers en aanbieders (excl. H.2), Markt en overheid, (Rekonomie) Mogelijk een vraag in de toets n.a.v. experiment-2 *	1	Ja
week 12 (SE3) 16 – 20 maart	5ecT3	Schriftelijk	90	E1.3, E1.5, E2, Fcontext, G3.1 H1, H2, H3.5, H4.2, I, K	Lesbrieven LWEO: Verdiene en uitgeven, Europa Ongelijkheid (Rekonomie)	1	Ja

noot: * Er zijn 2 experimenten (die in de klas worden uitgevoerd), de eerste in periode 1, de tweede in periode 2. De leerling kan door het deelnemen aan de experimenten een conclusie trekken die getuigt van een 'economische kijk' op economisch-maatschappelijke verschijnselen. Indien bij het klaslokaalexperiment een leerling niet aanwezig was, dient de leerling zich – zelfstandig – de strekking van het experiment eigen te maken. Het leerdoel van deze 'economische kijk' kan worden getoetst, van experiment-1 in 5ecT1, en van experiment-2 in 5ecT2.

Toelichting:

Het examen economie bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Het SE omvat 3 schriftelijke toetsen en 2 klaslokaalexperimenten. Welke lesbrieven van de LWEO-methode in welke volgorde in welke (week van welke) periode worden behandeld, blijkt uit de periodeplanners, die de docent beschikbaar stelt aan het begin van elke periode.

Domein		Subdomein		CE	SE
A	Vaardigheden	A1 t/m A4	Vaardigheden A1 t/m A4 uit het examenprogramma bedrijfseconomie havo, zie ook www.examenblad.nl	x	x
		A5	Experimenten		x
B	Schaarste				x
C	Ruil				x
D	Markt	D1	Marktvraag	x	x
		D2	Marktaanbod	x	x
		D3	Marktmechanisme	x	x
		D4	Marktvormen	x	x
		D5	Kostenstructuur en opbrengsten	x	x
		D6	Consumentengedrag	x	x
		D7	Producentengedrag	x	x
		D8	Marktfalen, overheidsingrijpen en welvaart	x	x
		D9	Arbeidsmarkt	x	x
E	Ruilen over de tijd	E1	Gezinnen ruilen over de tijd	x	x
		E1.3	Hoe rente, inflatie, de conjuncturele situatie en consumentenvertrouwen doorwerken op de keuzes voor sparen en lenen	x	x
		E1.5	Dat sparen beslag legt op productie in de toekomst en lenen beslag legt op productie nu	x	x
		E2	De overheid ruilt over de tijd	x	x
		E3	Pensioenen	x	x
F	Samenwerken en onderhandelen	F1	Speltheorie	x	x

		F2	Samenwerken en onderhandelen	x	x
		F3	Marktfalen	x	x
		F	Toepassing deel van domein F in context arbeidsmarkt (SE1) en in internationale context (SE3)	x	x
G	Risico en informatie	G1	Risico en verzekeren	x	x
		G2	Asymmetrische informatie	x	x
		G3	Risico en rente	x	x
		G3.1	Dat rente een vergoeding is voor het lopen van inflatierisico (domein I) en risico van wanbetaling	x	x
H	Welvaart en groei	H1	Macro-economische kringloop, nationaal inkomen en welvaart	x	x
		H1.6	Dat de (verandering van de) som van het totale producenten surplus en het totale consumentensurplus een beperkte indicatie van (verandering in) welvaart is	x	x
		H2	Economische groei	x	x
		H.2.1	Hoe structurele groei wordt bepaald door de verandering van de hoeveelheid en kwaliteit van de productiefactoren	x	x
		H3	Ongelijkheid en herverdeling	x	x
		H.3.5	De relatie tussen inkomensongelijkheid en economische ontwikkeling.	x	x
		H4	Arbeidsmarkt en werkloosheid	x	x
		H4.2	Verklaringen van werkloosheid	x	x
I	Goede tijden, slechte tijden	I1	Conjunctuur en conjuncturele verschijnselen	x	x
		I2	Overheid, centrale bank en conjunctuur	x	x
J	Onderzoek en experiment				x
K	Keuzeonderwerpen				x

PTA 2025 - 2026	HAVO	Domein A wordt zowel in het SE als in het CE getoetst.
vak: Engelse taal en literatuur	360 slu	

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	Omschrijving *	weging in het SE	herkans -baar
week 45 (SE1) 3 – 7 november	5EnLe	Schriftelijk	90	A	Schriftelijke toets aan de hand van eindexamenteksten havo	1	Ja
week 03 (SE2) 12 – 16 januari	5EnSc	Digitaal	90	D1, D2, F	Het digitaal schrijven van een essay in het Engels	1	Ja
week 04 -05 19 – 30 januari	5EnLu	Digitaal	60	B	Kijk- en Luistertoets Engels CITO	1	Ja
Week 07 t/m 11 9 februari – 13 maart	5EnSp	Mondeling	30	C1, C2, F	Presentatie en gesprek in het Engels op basis van 2 artikelen	1	Nee
week 12 (SE3) 16 – 20 maart	5EnLit	Digitaal	90	E1	Schriftelijke toets aan de hand van 3 door de docent goedgekeurde gelezen werken	1	Nee

Toelichting:

Bij de uitvoering van het examenprogramma havo wordt het referentiekader B2 (CEFR) in acht genomen.

Het eindexamen Engelse taal en literatuur bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Onderstaand het overzicht van de verdeling van de examenstof Engelse taal en literatuur havo aan centraal examen en schoolexamen.

Domein	Centraal Examen	Schoolexamen
A. Leesvaardigheid	X	X
B. Kijk- en luistervaardigheid		X
C. Gespreksvaardigheid C1 Gesprekken voeren C2 Spreken		X X X
D. Schrijfvaardigheid D1 Taalvaardigheden D2 Strategische vaardigheden		X X X
E. Literatuur E1 Literaire ontwikkeling		X
F. Oriëntatie op studie en beroep		X

PTA 2025 - 2026	HAVO	Domein A wordt zowel in het SE als in het CE getoetst.
vak: Franse taal en literatuur	400 slu	

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	omschrijving	weging in het SE	herkans- baar
week 45 (SE1) 3 – 7 november	5FaLe	Schriftelijk	90	A	Leesvaardigheid: Authentieke teksten met vragen + signaalwoorden	1	Ja
week 03 (SE2) 12 – 16 januari	5FaLit	Schriftelijk	90	E1	Literatuur: Drie zelfstandig gelezen werken	1	Nee
week 04 19 – 23 januari	5FaLu	Digitaal	60	B	Cito Kijk-en Luistertoets	1	Ja
week 10 2 – 6 maart	5FaSp	Mondeling	15	C1, C2, F	Gespreksvaardigheid: Vaste uitdrukkingen, beschrijving, gesprek	1	Nee
week 12 (SE3) 16 – 20 maart	5FaSc	Digitaal	90	D1, D2	Schrijfvaardigheid: Persoonlijke en zakelijke correspondentie	1	Ja

Toelichting: Het SE bestaat uit 1 kijk- en luistertoets, 1 spreekvaardigheidstoets, 1 literatuurtoets, 1 schrijfvaardigheidstoets en 1 leesvaardigheidstoets.

Het eindexamen Frans bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Onderstaand het overzicht van de verdeling van de examenstof Frans aan centraal examen en schoolexamen:

Domein	Centraal Examen	Schoolexamen
A. Leesvaardigheid	X	X
B. Kijk- en luistervaardigheid		X
C. Gespreksvaardigheid C1: Gesprekken voeren C2: Spreken		X X
D. Schrijfvaardigheid D1: Taalvaardigheden D2: Strategische vaardigheden		X X
E. Literatuur E1: Literaire ontwikkeling		X
F. Oriëntatie op studie en beroep		X

PTA 2025-2026	HAVO	Domein A vaardigheid wordt in alle schoolexamens getoetst
vak: geschiedenis	320 slu	

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	Omschrijving *	weging in het SE	herkans- baar
week 45 (SE1) 3 – 7 november	5gsT1	Schriftelijk	90	A, C	- historisch overzicht Tijdvak 1-5 (2000 v.c – 1600) - Thema Minoïsche beschaving - Thema Kruistochten	1	Ja
week 03 (SE2) 12 – 16 januari	5gsT2	Schriftelijk	90	A, B	- historisch overzicht Tijdvak 6-8 (1600-1815) - Britse Rijk 1620-1900	1	Ja
week 12 (SE3) 16 - 20 maart	5gsT3	Schriftelijk	90	A, B, D	- historisch overzicht tijdvak 9 en 10 (1815-2021) - Duitsland in Europa 1918-1991 - Nederland 1948-2008 - Geschiedenis van Rechtstaat en Democratie	1	Ja

Toelichting:

Het eindexamen geschiedenis bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Onderstaand het overzicht van de verdeling van de examenstof geschiedenis havo tussen centraal examen en schoolexamen.

Domein:	Centraal Examen	Schoolexamen
A. Historisch besef	X	X
Tijdvakken 5 t/m 10	X	X
Tijdvakken 1 t/m 4		X
B. Oriëntatiekennis	X	X
C. Thema's		
Twee historische thema's		X
D. Geschiedenis van rechtstaat en democratie		X

* = Zie voor de gedetailleerde stofomschrijvingen van de toetsen de periodeplanner.

PTA 2025-2026	HAVO	
vak: maatschappijleer	slu: 120	

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	omschrijving	weging in het SE	herkans- baar
week 45 (SE1) 3 – 7 november	5myT1	Schriftelijk	90	Domein B (B1+B2+B3): Rechtsstaat	Thema 1: Wat is maatschappijleer? Thema 2: Rechtsstaat	2	Ja
week 47-50 uiterlijke inlever- datum 12-12 2025	5myPO	Praktische opdracht	n.v.t.	Domein A (A1+ A2): informatievaardigheden + benaderingswijzen maatschappijleer en analyse maatschappelijk probleem Domein C: parlementaire democratie	Praktische opdracht verstrekt door de docent t.a.v. het thema parlementaire democratie	1	Nee
week 03 (SE2) 12 – 16 januari	5myT2	Schriftelijk	90	Domein C (C1+C2+C3): Parlementaire democratie	Thema 3: Parlementaire democratie	2	Ja
week 12 (SE3) 16 – 20 maart	5myT3	Schriftelijk	90	Domein D (D1+D2+D3+D4): Verzorgingsstaat Domein E (E1+E2+E3+E4): Pluriforme samenleving	Thema 5: Verzorgingsstaat + Thema 6: Pluriforme samenleving	2	a

Toelichting: Het eindexamen maatschappijleer havo (gemeenschappelijk deel) bestaat alleen uit het schoolexamen (SE). Er is geen centraal examen (CE). Het SE bestaat uit drie schriftelijke toetsen en een praktische opdracht. Het SE cijfer, afgerond op een geheel getal, is tevens het eindexamencijfer maatschappijleer.

Het SE heeft betrekking op de eindtermen uit de volgende domeinen:

Domein A: Vaardigheden.

A1: informatievaardigheden

A2: benaderingswijzen maatschappijleer, analyse van een maatschappelijk probleem

Domein B: Rechtsstaat

B1: vrijheidsrechten en plichten, het beginsel rechtsstaat

B2: De praktijk van de rechtsstaat

B3: internationale vergelijking en internationale organisaties

Domein C: Parlementaire democratie

C1: Politieke rechten, de structuur van de democratie

C2: De praktijk van de democratie

C3: Internationale vergelijking en internationale organisaties

Domein D: Verzorgingsstaat

D1: Geschiedenis van de verzorgingsstaat

D2: Sociale rechten en plichten; kenmerken van de verzorgingsstaat

D3: De praktijk van de verzorgingsstaat

D4: Internationale vergelijking en internationale organisaties

Domein E: Pluriforme samenleving

E1: Geschiedenis van de pluriforme samenleving

E2: Grondrechten die horen bij de pluriforme samenleving

E3: De praktijk van de pluriforme samenleving

E4: Internationale vergelijking en internationale organisaties

PTA: 2025-2026	HAVO	Domein A wordt in alle schoolexamens getoetst. Subdomeinen D1 en D2 worden getoetst in SE1 en SE2.
vak: maatschappijwetenschappen	400 slu	

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	omschrijving	weging in het SE	herkans- baar
week 45 (SE1) 3 – 7 november 2025	5mawT1	Schriftelijk	90 minuten	A2 B1+ B2 C1+ C2+C3 D1+ D2	Seneca maatschappijwetenschappen lesboek en werkboek: H1: Vorming H2: Binding H3: Verhouding + uit kernconceptenboekje alle bijbehorende kernconcepten	2	Ja
Week 46- 50	5mawPO	Praktische opdracht	n.v.t.	F/G in combinatie met A	Praktische opdracht over een sociale óf politieke actualiteit. Wordt verstrekt door de docent	1	Nee
week 03 (SE2) 12 – 16 januari 2026	5mawT2	Schriftelijk	90 minuten	A3 E1+E2+E3 +E4 D1+D2 Bijlage 5 syllabus MAW	Seneca maatschappijwetenschappen lesboek en werkboek: H5: onderzoeksvaardigheden H4: Politiek in theorie H6: Politiek in praktijk + Uit kernconceptenboekje alle bijbehorende kernconcepten	3	Ja
week 12 (SE3) 16 – 20 maart 2026	5mawT3	Schriftelijk	90 minuten	A2 B3+B4 C4+C5+C6 D3+D4	Seneca maatschappijwetenschappen lesboek en werkboek: H7 t/m H9: alle kernconcepten, begrippen en onderzoeksconcepten toepassen in de contexten: samenlevingsvormen (H7), maatschappelijke verschillen (H8), veiligheid (H9)	4	Ja

Toelichting: Het eindexamen maatschappijwetenschappen havo bestaat uit het schoolexamen (SE) en het centraal examen (CE). Het SE bestaat uit drie schriftelijke toetsen en één praktische opdracht. Domein F óf G wordt

Onderstaand het overzicht van de verdeling van de examenstof maatschappijwetenschappen aan centraal examen en schoolexamen.

Domeinen	subdomeinen	Centraal eindexamen	Schoolexamen
A Vaardigheden	A1: Informatievaardigheden A2: Concept-contextbenadering A3: Onderzoeksvaardigheden	X X X	X X
B Vorming	B1 en B2: de kernconcepten ingedeeld bij vorming B3+B4: specifieke context: Het gezin en andere samenlevingsvormen in Nederland vanaf de tweede helft van de 20e eeuw met inbegrip van het overheidsbeleid en standpunten van politieke partijen	X X	X X
C Verhouding	C1+C2+C3: de kernconcepten ingedeeld bij verhouding C4+C5+C6: specifieke context: Maatschappelijke verschillen met inbegrip van het overheidsbeleid en standpunten van aanhangers van politieke stromingen	X X	X X
D Binding	D1 +D2: de kernconcepten ingedeeld bij binding D3+D4: specifieke context: Veiligheid met inbegrip van het overheidsbeleid en standpunten van aanhangers van politieke stromingen	X X	X X
E Verandering	E1 +E2: de kernconcepten ingedeeld bij verandering E3: Effecten van verandering binnen een specifieke context E4: Standpunten politieke stromingen over vraagstellingen die samenhangen met modernisering	X	X X X
F Analyse van een sociale actualiteit	(binnen een specifieke context)		X F óf G
G Analyse van een politieke actualiteit	(binnen een specifieke context)		X G óf F

PTA 2025 - 2026	HAVO	Domeinen A, C, H en I worden in alle schoolexamens getoetst. Daarnaast
vak: Natuurkunde	400 slu	komen meerdere (sub)domeinen terug in meerdere schoolexamens.

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	Omschrijving *	weging in het SE	herkans- baar
week 42 13 – 17 oktober	5naPO1	Praktische opdracht, practicum schriftelijk	60	C1/I	Tussentoets, -trillingen	1	Nee
week 45 (SE1) 3 - 7 november	5naT1	Schriftelijk	90	A,B1, B2, D1,D2,G1,H,I1,I2,I3	H1 – Basisvaardigheden H5 – Warmte en temperatuur H6 – Elektriciteit H7 – onderzoeken en ontwerpen H9 – Trillingen en golven H10 – Medische beeldvorming	4	Ja
week 51 15 - 19 december	5naPO2	Praktische opdracht	60	C1/I	Tussentoets, beweging - valversnelling	1	Nee
week 03 (SE2) 12 – 16 januari	5naT2	Schriftelijk	90	A,C1, C2, E1,H, I1,I2, I3	H2 – Bewegingen H3 – Krachten in evenwicht H4 – Krachtenwetten H8 – Arbeid en energie H11 - Zonnestelsel en Heelal	4	Ja
week 12 (SE3) 16 – 20 maart	5naT3	Schriftelijk	90	A,B1, B2, C1, C2, D1, E1, E2,F,G1,H,I1, I2, I3	KA 3 – Weer en klimaat KA 4 – Horen en zien Herhaling basisboeken havo 4 en havo 5	4	Ja

Toelichting:

Het eindexamen Natuurkunde bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Het schoolexamen bestaat uit drie schriftelijke toetsen en twee praktische opdrachten. Onderstaand het overzicht van de verdeling van de examenstof Natuurkunde havo aan centraal examen en schoolexamen.

Domein	Centraal Examen	Schoolexamen
A. Vaardigheden	X	X
B. Beeld- en geluidstechniek		
Subdomein B1: Informatieoverdracht	X	X
Subdomein B2: Medische beeldvorming	X	X
Subdomein B3: Optica		bk*
C. Beweging en energie		
Subdomein C1: Kracht en bewegingen	X	X
Subdomein C2: Energieomzettingen	X	X
D. Materialen		
Subdomein D1: Eigenschappen van stoffen en materialen	X	X
Subdomein D2: Functionele materialen		X
E. Aarde en heelal		
Subdomein E1: Zonnestelsel en heelal	X	
Subdomein E2: Aarde en klimaat		X bk*
F. Menselijk lichaam		X bk*
G. Meten en regelen		
Subdomein G1: Gebruik van elektriciteit	X	X
Subdomein G2: Technische automatisering		bk*
H. Natuurkunde en technologie	X	X
I. Onderzoek en ontwerp		
Subdomein I1: Experiment		X
Subdomein I2: Modelstudie		X
Subdomein I3: Ontwerp		X

CE heeft betrekking op (sub)domeinen A, B1, B2, C1, C2, D, E, G en H in combinatie met vaardigheden uit domein A.

bk* In het SE moet er uit deze vier (sub)domeinen 2 gekozen worden. In het SE zijn E2 en F gekozen en getoetst.

PTA 2025-2026		HAVO		Domein A Leesvaardigheid en Domein D (deels) worden in zowel het schoolexamen als het centraal examen getoetst			
vak: Nederlandse taal en literatuur		400 slu					
periode	code	toetsvorm	toets-duur (min)	(sub) domein	Omschrijving *	weging in het SE	herkansbaar
week 45 (SE1) 3 - 7 november	5NeSc	Schriftelijk	90	C	C Schrijfvaardigheid: de kandidaat kan ten behoeve van een gedocumenteerde uiteenzetting, beschouwing en betoog: - relevante informatie verzamelen en verwerken - deze informatie adequaat presenteren met het oog op doel, publiek, tekstsoort en conventies voor geschreven taal; - concepten van de tekst reviseren op basis van geleverd commentaar. <i>Nieuw Nederlands cursus 5, 7 en 8 + reader schrijfvaardigheid</i>	1	ja
Week 3 (SE2) 12 - 16 januari	5NeLit	Schriftelijk	90	E1, E2 en E3	E. Literatuur - E1: literaire ontwikkeling - E2: literaire begrippen - E3: literatuurgeschiedenis - <i>Vijf literaire werken volgens literatuurlijst + reader 5Nelit-literaire werken</i> • <i>Nieuw Nederlands cursus 5.10 en 5.11 en cursus 6 + reader 5Nelit-literatuur</i>	1	ja
Week 12 (SE3) 16 – 20 maart	5NeLe	Schriftelijk	90	A1, A2 en A3	A. Leesvaardigheid - A1: analyseren en interpreteren - A2: beoordelen - A3: samenvatten	1	ja

					<i>Nieuw Nederlands cursus 1, 2 en 9 + reader drogredenen</i>		
week 6 t/m 11 2 februari – 13 maart (tijdens de les)	5NeSp	Mondeling	10	B en D in combi- natie met E1* of F**	B. Mondelinge taalvaardigheid/Argumentatieve vaardigheden: de kandidaat kan ten behoeve van een voordracht, discussie of debat - relevante informatie verzamelen en verwerken; - deze informatie adequaat presenteren met het oog op doel, publiek en gespreksvorm; - adequaat reageren op bijdragen van luisteraars of gespreksdeelnemers D. De kandidaat kan een betoog zelf opzetten en presenteren, mondeling * Voor studenten die literatuur examineren: E1. literaire ontwikkeling: de kandidaat kan beargumenteerd verslag uitbrengen van zijn leeservaringen met drie literaire werken van eigen keuze. ** Voor studenten die vrijstelling hebben voor literatuur: F. Idem, maar op basis van drie artikelen.	1	nee**

Het eindexamen Nederlandse taal en literatuur bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Het SE omvat drie schriftelijke toetsen en een mondeling. Deelname aan het CE is alleen mogelijk als alle onderdelen van het SE zijn afgerond. Bij de uitvoering van het examenprogramma havo wordt het referentiekader 3F in acht genomen.

* Het mondeling 5NeSp bestaat uit het opzetten en presenteren van een mondeling betoog dat betrekking heeft op het domein E1: het beargumenteerd verslag uitbrengen van leeservaringen met een drietal zelfgekozen en door de docent goedgekeurde literaire werken. Indien de kandidaat geen literatuur examineert, heeft het betoog betrekking op domein F en betreft beargumenteerd verslag uitbrengen van leeservaringen van een drietal gekozen artikelen. Het onderwerp hiervoor moet goedgekeurd worden door de docent.

Het CE heeft betrekking op leesvaardigheid (domein A) en op argumentatieve vaardigheden (domein D) voor zover het analyseren en beoordelen betreft. De toetsing vindt plaats aan de hand van vragen en opdrachten bij een drie- of viertal teksten.

Domein	Centraal Examen	Schoolexamen
A. Leesvaardigheid Subdomein A1: Analyseren en interpreteren Subdomein A2: Beoordelen Subdomein A3: Samenvatten	X X X	X X X
B. Mondelinge taalvaardigheid – relevante informatie verzamelen en verwerken; – deze informatie adequaat presenteren met het oog op doel, publiek en gespreksvorm; – adequaat reageren op bijdragen van luisteraars of gespreksdeelnemers.		X
C. Schrijfvaardigheid - relevante informatie verzamelen en verwerken; - informatie adequaat presenteren met het oog op doel, publiek, tekstsoort en conventies voor de geschreven taal - concepten van de tekst reviseren op basis van geleverd commentaar.		X
D. Argumentatieve vaardigheden een betoog: – analyseren; beoordelen; – zelf opzetten en presenteren, schriftelijk en mondeling.		X
E. Literatuur Subdomein E1: Literaire ontwikkeling Subdomein E2: Literaire begrippen Subdomein E3: Literatuurgeschiedenis		X X X X
F. Oriëntatie op studie en beroep		X

PTA 2025 - 2026	HAVO	
vak: rekenen		

Weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	omschrijving	herkansbaar
Periode 2 óf Periode 3 óf Periode 4	3F 3ER	digitaal	120 150	Getallen, Verhoudingen, Meetkunde en Verbanden	Ja

Toelichting:

De rekentoets is een verplicht examenonderdeel voor alle kandidaten die geen wiskunde in hun profiel hebben. Het eindcijfer van het vak rekenen wordt vermeld op een bijlage bij de cijferlijst bij het diploma. Dit cijfer telt niet mee in de slaag-zakregeling.

Kandidaten met een dyscalculieverklaring hebben recht op extra tijd (3ER).

Bij de toets is een gedeelte met en een gedeelte zonder (digitale) rekenmachine.

Zie ook de syllabus Rekenen 3F op [Rekenen | 2025-26 | Examenbladmbo.nl](#) voor een verdere omschrijving van de inhoud.

PTA 2025-2026	HAVO	Domeinen A en B worden in alle schoolexamens getoetst.
vak: scheikunde	320 slu	

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	omschrijving	weging in het SE	herkans- baar
week 45 (SE1) 3 - 7 november	5skT1	Schriftelijk	90	A, B1, B2, B3, B4, B5, C1,C2,C4,D4	<i>Basis scheikunde</i> <i>H1: scheiden en reageren</i> <i>H2: bouwstenen van stoffen</i> <i>H3: Stoffen en reacties</i> <i>H4: Moleculaire stoffen</i> <i>H5: Zouten en zoutoplossingen</i>	2	Ja
week 03 (SE2) 12 - 16 januari	5skT2	Schriftelijk	90	A, B1, B2, B3, B4, B5, C1, C2, C5, C8, E1, F5, G1, G2	<i>H6: Koolstofchemie</i> <i>H7: Zuren</i> <i>H8: Basen</i> <i>H12: Chemie van het leven</i>	3	Ja
week 12 (SE3) 16 - 20 maart	5skT3	Schriftelijk	90	A, B1, B2, B3, B4, B5, C1, C2, C3, C5, C6, C7, C8, D1, D3, E1, E2, E3, F1, F2, F3, F4, F5, G3, G4, G5	<i>H9: Reacties en energie</i> <i>H10: Redoxreacties</i> <i>H11: Kunststoffen</i> <i>H13: Duurzaam produceren</i>	3	Ja
Inleveren in week 05, uiterlijk 16 januari	5skPO	Praktische opdracht	nvt	A (vooral), B, C1, C2, D, E2, F4, F5, G2, G4	<i>Deel A: Portret (miniposter en presentatie) van metaal, zout en moleculaire stof.</i> <i>Deel B: Onderzoeksverslag van practicum</i>	1	Nee

Toelichting:

Het SE bestaat uit 3 schriftelijke toetsen en 1 praktische opdracht. Stof van voorafgaande toetsen wordt als bekend verondersteld.
Voor elke toets geldt: met uitzondering van de plus-gedeelten (plus-paragrafen en delen van paragrafen, aangegeven in het boek met het +teken)

Bij de toetsen van zowel SE als CE zijn alleen de volgende hulpmiddelen toegestaan:

1. BINAS 7de druk – herziene uitgave en/of met inlegvel van de officiële correcties;
2. Gewone (niet programmeerbare) rekenmachine met LOG en MACHT functies;
3. Gewoon woordenboek Nederlandse taal;
4. Geodriehoek en ander normaal tekengerei

Domein	Centraal Examen	Schoolexamen
A. Vaardigheden	X	X
B. Kennis van stoffen en materialen		
Subdomein B1: Deeltjesmodellen	X	X
Subdomein B2: Eigenschappen en modellen	X	X
Subdomein B3: Bindingen en eigenschappen	X	X
Subdomein B4: Bindingen, structuren en eigenschappen	X	X
Subdomein B5 :Macroscopische eigenschappen	X	X
C. Kennis van chemische processen en kringlopen		
Subdomein C1: Chemische processen	X	X
Subdomein C2: Chemisch rekenen	X	X
Subdomein C3: Energieberekeningen	X	X
Subdomein C4: Chemisch evenwicht		X
Subdomein C5: Technologische aspecten		X
Subdomein C6: Reactiekinetiek	X	X
Subdomein C7: Behoudswetten en kringlopen	X	X
Subdomein C8: Classificatie van reacties	X	X
D. Ontwerpen en experimenten in de chemie		
Subdomein D1: Chemische vakmethodes	X	X
Subdomein D2: Veiligheid		X
Subdomein D3: Chemische procesontwerpen	X	X
Subdomein D4: Molecular modelling		X
E. Innovatieve ontwikkelingen in de chemie		
Subdomein E1: Kenmerken van innovatieve processen	X	X
Subdomein E2: Duurzaamheid		X
Subdomein E3 Innovatieve processen		X
F. Processen in de chemische industrie		
Subdomein F1: Industriële processen	X	X

Subdomein F2: Procestechnologie en duurzaamheid		X
Subdomein F3: Energieomzettingen	X	X
Subdomein F4: Risico en veiligheid		X
Subdomein F5: Kwaliteit en gezondheid		X
G. Maatschappij en chemische technologie		
Subdomein G1: Chemie van het leven	X	X
Subdomein G2: Milieueisen	X	X
Subdomein G3: Duurzame chemische technologie		X
Subdomein G4: Groene chemie*		X
Subdomein G5: Ketenanalyse		X

* Let op: Begrippen rond groene chemie kunnen in het centraal examen worden getoetst via subdomein F1

PTA 2025 - 2026	HAVO	Domein A wordt in alle schoolexamens getoetst
vak: wiskunde A	400 slu	Subdomein B2 wordt in SE2 en in SE3 getoetst Subdomein C2 wordt in SE1 en in SE3 getoetst Subdomein C3 wordt in SE2 en in SE3 getoetst

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	Omschrijving *	weging in het SE	herkans- baar
week 45 (SE1) 4 – 8 november	5wiAT1	Schriftelijk	90	A C1, C2, E1, E2, C4, B3	Hoofdstuk 1: Tabellen en grafieken Hoofdstuk 2: De statistische cyclus Hoofdstuk 3: Lineaire verbanden Hoofdstuk 4: Handig tellen	2	Ja
week 3 (SE2) 13 – 17 januari	5wiAT2	Schriftelijk	90	A D, B1, B2, C3, E3, E4,E5	Hoofdstuk 5: Veranderingen Hoofdstuk 6: Rekenregels en formules Hoofdstuk 7: Statistiek en beslissingen Hoofdstuk 8: Statistiek en computer	3	Ja
week 12 (SE3) 17 – 21 maart	5wiAT3	Schriftelijk	90	A C5, E3, E4, C2, C3, B2	Hoofdstuk 9: Exponentiele verbanden Hoofdstuk 10: Statistiek gebruiken Hoofdstuk 11: Formules en variabelen	4	Ja

Toelichting:

Het eindexamen wiskunde-A havo bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE). Onderstaand overzicht geeft de verdeling van de examenstof over het Centraal examen en Schoolexamen aan.

Domein	Centraal Examen	Schoolexamen
A: Vaardigheden		
Subdomein A1: Algemene vaardigheden	X	X
Subdomein A2: Profielspecifieke vaardigheden		X
Subdomein A3: Wiskundige vaardigheden	X	X
B: Algebra en tellen		
Subdomein B1: Rekenen	X	X
Subdomein B2: Algebra	X	X
Subdomein B3: Telproblemen		X
C: Verbanden		
Subdomein C1: Tabellen	X	X
Subdomein C2: Grafieken, vergelijkingen en ongelijkheden	X	X
Subdomein C3: Formules met meerdere variabelen	X	X
Subdomein C4: Lineaire verbanden	X	X
Subdomein C5: Exponentiële verbanden	X	X
D: Veranderingen		X
E: Statistiek		
Subdomein E1: Presentatie van data interpreteren en beoordelen	X	X
Subdomein E2: Dataverwerken	X	X
Subdomein E3: Data en verdeling	X	X
Subdomein E4: Statistische uitspraken doen	X	X
Subdomein E5: Statistiek met ICT		X

Het SE omvat 3 schriftelijke toetsen.

*Zie voor een gedetailleerde stofomschrijvingen van de toetsen de periodeplanners.

PTA 2025-2026	HAVO	Subdomeinen A1, A2, A3, B1, B2, C1 en D1 worden in alle schoolexamens getoetst.
vak: wiskunde B	400 slu	

weeknummer	code	toetsvorm	toets- duur (min)	(sub) domein	omschrijving	weging in het SE	herkans- baar
week 45 (SE1) 04 – 08 november	5wiBT1	Schriftelijk	90	A1, A2, A3, B1, B2, C1, D1	Hoofdstuk 1: Formules en grafieken en vergelijkingen Hoofdstuk 2: Veranderingen Hoofdstuk 3: Hoeken en afstanden Hoofdstuk 4: Werken met formules	2	Ja
week 03 (SE2) 13 – 17 januari	5wiBT2	Schriftelijk	90	A1, A2, A3, B1, B2, B3, B4, C1, D1, D2, D3	Hoofdstuk 5: Machten, exponenten en logaritmen Hoofdstuk 6: De afgeleide functie Hoofdstuk 7: Lijnen en cirkels Hoofdstuk 8: Goniometrie	3	Ja
week 12 (SE3) 17 – 21 maart	5wiBT3	Schriftelijk	90	A1, A2, A3, B1, B2, B4, C1, C2, D1, D2, D3, D4	Hoofdstuk 9: Exponentiele en logaritmische formules Hoofdstuk 10: Meetkundige berekeningen Hoofdstuk 11: Verbanden en functies Hoofdstuk 12: Examentraining	4	Ja

Toelichting:

Het eindexamen wiskunde B bestaat uit het Schoolexamen (SE) en het Centraal Examen (CE).

Het gehele programma van havo wiskunde B zal centraal geëxamineerd worden. Het **schoolexamen** heeft betrekking op alle subdomeinen. Het schoolexamen bestaat uit 3 schriftelijke toetsen.

Onderstaand het overzicht van de verdeling van de examenstof wiskunde B aan centraal examen en schoolexamen.

Domein	Centraal examen	Schoolexamen
A: Vaardigheden	X	X
Subdomein A1: Algemene vaardigheden	X	X
Subdomein A2: Profiel specifieke vaardigheden	X	X
Subdomein A3: Wiskundige vaardigheden	X	X
B: Functies, grafieken en vergelijkingen	X	X
Subdomein B1: Standaardfuncties	X	X
Subdomein B2: Vergelijkingen en ongelijkheden	X	X
Subdomein B3: Evenredigheidsverbanden	X	X
Subdomein B4: Periodieke functies	X	X
C: Meetkundige berekeningen	X	X
Subdomein C1: Afstanden en hoeken in concrete situaties	X	X
Subdomein C2: Algebraïsche methoden	X	X
D: Toegepaste analyse	X	X
Subdomein D1: Veranderingen	X	X
Subdomein D2: Afgeleide functies	X	X
Subdomein D3: Bepaling afgeleide functies	X	X
Subdomein D4: Toepassing afgeleide functies	X	X